

Dünya

Ne Konuşuyor?

16 - 31 Temmuz 2024 | YIL: 3 / SAYI: 60

**Xi Jinping Neden Gizli
Emtia Stokları Oluşturuyor?**

**Avrupa Birliği'nin
Çinli Elektrikli Araçlara
Yönelik Tutumu**

**Deniz Savaşlarında
İHA'ların Yükselişi**

YÖNETİCİ ÖZETİ

- Xi Jinping'in gizli emtia stokları oluşturma stratejisi, Çin'in artan ekonomik sıkıntılılarıyla başa çıkma çabası olarak değerlendirilmekte. Son yıllarda, Çin'in emtia ithalatı %16 oranında artarken, 2024'ün ilk beş ayında %6'lık bir artış göstermiştir. Çin, ABD'nin tedarik yollarını kesme olasılığına karşı enerji, metal ve gıda kaynaklarını stratejik olarak stoklamaktadır. 2020 yılında ham petrol depolama kapasitesi 1,7 milyar varilden 2 milyar varile çıkarılmış ve 2025 yılına kadar kapasitenin 700 milyon varil daha artırılması hedeflenmiştir. Gaz depolama kapasitesi ise 2010-2020 arasında 6 kat artarak 15 milyar metreküpe ulaşmış ve 2030'a kadar 85 milyar metreküpe yükselmesi öngörülmüştür. Bu stoklama çabaları, Çin'in askeri bir çatışmaya karşı hazırlık ihtimalini güçlendirirken, ABD ve diğer ülkelerde endişeye yol açmaktadır.
- Joe Biden, ABD Başkan adaylığından çekildiğini ve seçimde Kamala Harris'i destekleyeceğini duyurmuştur. Biden, aldığı bu kararın hem partinin hem de ülkenin yararına olduğunu söylemiştir. Kamala Harris, Biden'ın öne çıkan aday olurken, Demokrat Parti'den alacağı destek henüz netleşmemiştir. Harris'in başkanlık seçiminde Trump'a karşı önemli bir avantajı olduğu düşünülmektedir.
- İbrahim Reisi'nin helikopter kazasında hayatını kaybetmesi sonucu yeni Cumhurbaşkanı seçmek için gerçekleştirilen seçimlerde ikinci turda kazanan Pezeşkiyan olmuştur. Reformcu Pezeşkiyan, Batı ile uzlaşma ve Sünni azınlıklarla barış çabaları yürütürken aynı zamanda muhaliflerle dolu bir meclis ve Dini Lider Ayetullah Hamaney ile başa çıkmak zorunda kalacaktır. Pezeşkiyan'ın reform ve uzlaşma çabalarının, İran'ın uluslararası ilişkilerdeki rolünü değiştireceği düşünülmektedir.
- İsmail Haniye'nin İran'ın başkentinde kaldığı otelde roket saldırı ile öldürülmesi, Orta Doğu'daki gerilimi artırmış ve Gazze'deki ateşkes müzakerelerini tehlikeye atmıştır. Haniye'nin ölümünden İsrail sorumlu tutulurken, İran'da böyle bir suikastın gerçekleştirilmesi İran'ın güvenliği konusunda çeşitli endişelere yol açmıştır. Bu olayın bölgedeki tansiyonu artıracığı da söylenmektedir.

- Şili, dünyanın en büyük lityum rezervlerine sahip olmasına rağmen, sıkı düzenlemeler nedeniyle lityum üretiminde sınırlı bir artış sağlamıştır. Şili'nin yıllık lityum üretim miktarı artmasına rağmen, küresel pazar payı son beş yıldır %25'te sabit kalmıştır. Bu durumu değiştirmek için 2023 yılında Ulusal Lityum Stratejisi başlatılmıştır. Bu strateji kapsamında, sürdürülebilir arama ve çıkarma, sosyal ve çevresel sorumluluk, teknolojik ve değer zinciri geliştirme ile kamu ve özel sektörün katılımı hedeflenmektedir. Ancak lityum fiyatlarının düşüşü ve küresel elektrikli araç talebindeki belirsizlikler, Şili'nin üretim faaliyetinde çeşitli sorunlara yol açacaktır.
- 2023 SOFI raporuna göre dünya genelinde yaklaşık 733 milyon kişi açlıkla karşı karşıya kalırken, mevcut açlık seviyeleri 2008-2009 yıllarında görülen seviyeye geri dönmüş ve sıfır açlık hedefinden uzaklaşmıştır. Mevcut eğilimlerin devam etmesi halinde 2030 yılında 582 milyon insanın kronik yetersiz beslenme riski taşıyacağı öngörülmektedir. Gıda güvensizliği, obezite ve yetersiz beslenme sorunları artarken, daha fazla finansman ve tarımsal sistem reformlarının gerekliliği vurgulanmaktadır.
- Almanya'da yapay zekâ kullanımında önemli bir artış gözlemlenmiştir. Mevcut durumda şirketlerin %27'si yapay zekâ kullanırken, bu oran geçen yıl %13,3'tür. Şirketlerin %17,5'i ise önümüzdeki aylarda yapay zekâ kullanmayı planlamaktadır. Şirketler, yapay zekâ sayesinde verimliliklerinin %10'un üzerinde artıracığını düşünmektedir. Yapay zekâ teknolojisi otomotiv, elektronik, ilaç, tekstil ve giyim gibi birçok sektörde kullanılmaktadır. Hizmet sağlayıcıları arasında reklam ve pazar araştırması %72, BT hizmet sağlayıcıları ise yaklaşık %60 oranında yapay zekâ kullanmaktadır. Perakende sektöründe şirketlerin %22'si yapay zekâ kullanırken, inşaat sektöründe bu oran yalnızca %11,6'dır.

DÜNYA NE KONUŞUYOR?

16-31 Temmuz 2024

Bu rapor KOSAM tarafından
özel olarak hazırlanmıştır.
www.kosam.org

Bu Rapor, **Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM)** tarafından özel olarak hazırlanmıştır.

Bu yayının tüm hakları KOSAM'a aittir. KOSAM'ın izni olmadan yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek sureti ile alıntı yapılabilir. Bu yayındaki tüm fikirler tamamen derlenen enstitüler, yayınlayan yazarlara aittir ve KOSAM'ın yayın politikalarını yansıtmamaktadır.

COPYRIGHT © 2024

KOSAM - Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi

Akabe Mah. Alaaddin Kap Cd. No:130 D:H, 42020 Karatay / Konya TÜRKİYE

Tel: 0539 897 21 01

www.kosam.org

info@kosam.org

İçindekiler

A. EKONOMİ	1
1. Dijital Avro Limitleri / Bruegel (Belçika)	1
2. Kimya Sektöründeki İş Ortamı Kötüleşiyor / IFO Institute (Almanya)	2
3. Xi Jinping Neden Gizli Emtia Stokları Oluşturuyor? / The Economist (İngiltere)	3
4. Çin'in Dış Ticareti Zorluklara Rağmen Büyümeye Devam Edecek / Xinhua Silk Road Information Service (Çin)	5
5. Merkez Bankası Dijital Para Birimleri / Mises Institute (ABD)	6
6. Ekonomi Uzmanlarına Göre AB'nin Ekonomik ve Siyasi Önemi Azalıyor/ IFO Institute (Almanya)	7
7. Çin'in Yabancı Yatırımları Artıyor / Global Times (Çin).....	8
8. Japon Hükümeti'nin Tedarik Zinciri Risk Yönetimi / Korea Institute for International Economic Policy (Güney Kore)	9
9. Toplam İstihdam Yatay Seyrederken Tam Zamanlı İşler Düştü / Mises Institute (ABD)	11
B. POLİTİKA	13
1. Kızıldeniz Krizi ve Husiler / Foreign Affairs (ABD)	13
2. Ukrayna'nın AB Katılımı: Güvenlik Taahhütleri ve Müzakere Süreci / International Centre for Defence and Security (Estonya)	14
3. Joe Biden'dan Kamala Harris'e Destek: Biden Adaylıktan Çekildi / South China Morning Post (Çin).....	15
4. İran İlimli Bir Cumhurbaşkanı Seçti / The Center for European Policy Analysis (ABD)	17
5. Deniz Savaşında İnsansız Hava Araçlarının Yükselişi / Observer Research Foundation (Hindistan)	18
6. Hindistan'ın Rusya'dan Batı'ya Kademeli Dönüşü / European Council on Foreign Relations (Almanya)	20
7. İsmail Haniye Suikastı Hakkında Bilinenler / The New York Times (ABD)	22

C. ÇEVRE.....	24
1. Çöken Gıda Sistemleri: Toprağın Müşterek Yönetiminin Rolü / Institute of Development Studies (Birleşik Krallık)	24
2. Şili'nin Yeni Lityum Stratejisi: Piyasa Canlanacak mı, Fırsat Kaçacak mı? Baker Institute (ABD).....	25
3. Avrupa Birliği'nin Çinli Elektrikli Araçlara Yönelik Tutumu / Bruegel (Belçika)	27
D. SOSYAL.....	29
1. Küresel Risk Derinleşirken Açlık Artıyor / Food and Agriculture Organization of the United Nations (İtalya)	29
2. 2040 Yılında Kuzey Afrika: Su Kıtlığı ve Çölleşme Tehditleri / The Council on Strategic Risks (ABD).....	30
E. TEKNOLOJİ.....	33
1. Yapay Zekâ ve Rekabet Politikası: Temel Zorluklar / Bruegel (Belçika)	33
2. Rus Bot Çiftliği: Yapay Zekâ ile Yalan Söyleme ve Sonrası / Center For Strategic International Studies (ABD)	34
3. Almanya'da Yapay Zekâ Kullanan Şirket Sayısı Artıyor / IFO Institute (Almanya)	36
F. GERÇEKLEŞTİRİLECEK ETKİNLİKLER	37

A. EKONOMİ

1. Dijital Avro Limitleri / Bruegel (Belçika)

Avrupa Merkez Bankası (ECB) tarafından dijital avronun oluşturulmasına ilişkin devam eden tartışmalardan biri de **elde tutma limiti** ile ilgilidir. Bir tüketicinin sahip olmasına izin verilecek maksimum dijital avro değerini belirleyecek olan bu limitin ilk etapta **3.000 ila 4.000 avro** arasında olması önerilmektedir. Ayrıca ECB, dijital avronun otomatik olarak kullanıcının banka hesabına bağlanmasını önerirken, bu durumu “şelale” yaklaşımı olarak tanımlamaktadır. Dijital avro, modern ve yaygın kabul gören Avrupa merkezli bir ödeme sistemi sunmayı amaçlamaktadır.

Merkez Bankası Dijital Para Birimleri (CBDC) likidite sağlamada mevduatlardan daha verimlidir. Ancak, merkez bankaları, CBDC’leri uygularken finansal sistemi dönüştürmeyi değil, aksaklıkları en aza indirmeyi amaçlamaktadır. Merkez bankaları, CBDC’lerin finansal aracılığı bozmaması için maksimum elde tutma limitlerini belirlemeye çalışmaktadır. ECB, bireyler için dijital avro tutma limitini açıklamış olup, bu limitin bankalarda toplam mevduatın %15’ine veya yaklaşık 1 trilyon Euro’ya denk gelmesini öngörmektedir. Bu limit, hanelerin ortalama net aylık gelirine (3.000 avro) yakın bir değerdir. **İngiltere Merkez Bankası** ise her vatandaş için **10.000 ila 20.000 sterlin** arasında daha yüksek bir limit düşünmektedir. Kanada’da önerilen limit 25.000 Kanada doları olup, finansal sistemin bozulmasını önlemeyi hedeflemektedir. Çin merkez bankası ise, dijital renminbi için kimlik seviyesine bağlı farklı tutma limitleri sunmaktadır. Bu çeşitlilik, kullanıcıların farklı ihtiyaçlarına göre ayarlanmıştır.

Merkez bankaları, CBDC’lerin finansal sistemi bozmadan elde tutulabilecek azami miktarını belirlemeye çalışırken, dijital avronun finansal çapa işlevi görebilmesi için asgari tutarın ne olması gerektiği de önemli bir sorudur. Dijital avronun nakit yerine geçmesi amaçlandığından, dolaşımdaki nakit miktarı bir referans noktası olabilir. Euro bölgesinde tüketicilerin yanlarında taşıdığı nakit miktarı ülkelere göre değişmektedir; en yüksek miktar Avusturya’da 121 avro, en düşük miktar ise Hollanda’da 46 avrodur. Bu değerler, önerilen 3.000-4.000 avro limitlerinin çok yüksek olduğunu göstermektedir. Önerilen “şelale yaklaşımı” ve “ters şelale” sistemi, dijital avro hesabında yeterli bakiye

olmaması durumunda bağlantılı bir hesaptan otomatik çekim veya fazlalık olması durumunda fazla miktarın bağlantılı hesaba aktarılma prensibine dayanmaktadır. Bu sistem, dijital avro kullanımını kolaylaştırırsa da tüketicilerin dijital avro hesaplarına aktif olarak para transfer etmelerini gereksiz kılarak, dijital avronun finansal çapa işlevini zayıflatabilmektedir.

Kaynak: Bruegel

Erişim: <https://www.bruegel.org/analysis/digital-euro-holding-limits>

Anahtar Kelimeler: Avrupa Merkez Bankası, Ekonomi, Para Politikası.

2. Kimya Sektöründeki İş Ortamı Kötüleşiyor / IFO Institute (Almanya)

Almanya'da kimya sektöründeki iş ortamı dört ay üst üste sürdürdüğü yükselişin ardından haziran ayında **kötüleştirmiştir**. Endeks, mayıs ayında +4.9 puandan -4.5 puana gerilemiştir. IFO Enstitüsü endüstri uzmanı Anna Wolf, Alman kimya endüstrisindeki yükseliş eğiliminin kesintiye uğradığını belirtmiştir.

Hem mevcut iş durumunun değerlendirilmesi hem de iş beklentileri haziran ayında negatif bölgeye kaymıştır. Kimyasallara olan talep yeniden düşüşe geçerken, sipariş durumu haziran ayında önceki aylara kıyasla azalmıştır. Kimya sektöründeki şirketler üretimlerini azaltırken, önümüzdeki aylarda daha az personel istihdam etmeyi planlamaktadır. Şirketlerin ihracat beklentileri de giderek kötüleşmektedir. Wolf, Alman

ekonomisinde tek sorunun kimya sektörü olmadığı, imalat sanayinde de sorunların olduğunu belirtmiştir.

Erişim: <https://www.ifo.de/fakten/2024-07-22/das-geschaeftsklima-der-chemischen-industrie-verschlechtert-sich>

Anahtar Kelimeler: Almanya, Ekonomi, Kimya Sektörü.

3. Xi Jinping Neden Gizli Emtia Stokları Oluşturuyor? / The Economist (İngiltere)

Çin, son yirmi yıl boyunca nüfusun artması ve zenginleşmeyle beraber büyük miktarda hammadde tüketirken, süt ürünleri, tahıl ve et talebini de artırmıştır. Enerji ve maden kaynaklarına bağımlı büyük endüstriler de bu talebi desteklemiştir. Ancak, son yıllarda Çin ekonomisi kötü siyasi yönetim ve emlak krizinden dolayı sıkıntıda. Çin'in geçen yıl temel kaynak ithalatı rekor kırarken, emtia ithalat hacmi %16 oranında artmıştır. Bu yılın ilk beş ayında ise %6 oranında bir artış gözlemlenmiştir. **Çin'in** ekonomik sıkıntılarına rağmen **emtia ithalatını artırma sebebi** sadece tüketim değil, emtiaları stoklamasından kaynaklanmaktadır.

Pekin, özellikle yeni seçilecek ABD başkanının Çin'e giden önemli tedarik yollarını kesme ihtimalinden endişe duymaktadır. Çin'in yabancı kaynaklara olan bağımlılığı ciddi bir sorun oluşturmaktadır. Dünya çapında birçok metalin rafine merkezi olmasına rağmen, boksitin %70'i ve kobaltın %97'si gibi temel hammaddelerin çoğunu ithal etmektedir. Çin, enerji ihtiyacını büyük ölçüde ithal kaynaklarla karşılar; kömür rezervleri bol olsa da doğal gazın %40'ını ve ham petrolün %70'ini ithal etmek zorundadır. **Gıda** konusunda da **büyük bir bağımlılık** söz konusudur. 2000 yılında, Çinli vatandaşların yediği gıdaların çoğu yerli üretim olurken, bugün bu oran oldukça gerilemiştir. Ayrıca, kahve, palmye yağı ve bazı süt ürünlerinde de yabancı çiftçilere olan bağımlılık önemli ölçüde artmıştır.

Çin, stratejik stoklama konusunda çeşitli adımlar atmaktadır. Soğuk savaşın sonunda tahıl ve savunma kaynaklarını stoklamaya başlayan Çin, ekonomik patlamanın zirvesinde petrol ve endüstriyel metaller ile bu stokları genişletmiştir. **Son 3 olay** -Trump'ın gümrük vergileri, COVID-19'un tedarik zincirlerini bozması, Ukrayna'daki savaş ve Amerika'nın

ambargoları- Çin'in stoklama çabalarını artırmasına neden olmuştur. Çin; **gıda**, **enerji** ve **metal** stoklarını büyük ölçüde artırmıştır. 2020 yılından bu yana ham petrol depolama kapasitesi 1,7 milyar varilden 2 milyar varile çıkmış ve 2025 yılına kadar kapasiteyi 700 milyon varil daha artırması beklenmektedir. Gaz depolama kapasitesi 2010-2020 yılları arasında 6 kat artarak 15 milyar metreküpe çıkarken, kapasitesinin 2030 yılına kadar 85 milyar metreküpe ulaşması öngörülmektedir. Ayrıca, soya fasulyesi stokları 2 katına çıkarak 39 milyon tona yükselmiş ve yıl sonuna kadar 42 milyon tona çıkması beklenmektedir.

Çin'in metal ve yakıt stoklama çabaları da dikkat çekmektedir. Çin'in bakır ve nikel gibi metal stokları, yıllık talebinin %35 ila %133'ünü karşılayacak düzeye gelirken ham petrol stokları ise 115 günlük ithalatı karşılayacak seviyeye yaklaşmıştır. Bu stoklama faaliyetleri, Çin'in olası bir askeri çatışmada hayatta kalmasını sağlamak için yapılan bir önlem olarak değerlendirilirken, ABD'yi endişelendirmektedir.

Kaynak: Getty

Erişim: <https://www.economist.com/finance-and-economics/2024/07/23/why-is-xi-jinping-building-secret-commodity-stockpiles>

Anahtar Kelimeler: ABD, Çin, Ekonomi, Finans, Hammadde, Tüketimi.

4. Çin'in Dış Ticareti Zorluklara Rağmen Büyüme Devam Edecek / Xinhua Silk Road Information Service (Çin)

Gümrük Genel İdaresi (GAC) sözcüsü Lyu Daliang, ülkenin dış ticaret hacminin bu yılın ilk yarısında yeni bir zirveye ulaştığını belirtmiştir. GAC verilerine göre, ülkenin mal ticaret hacmi Ocak-Haziran döneminde yıllık %6,1 artışla 21,17 trilyon yuan (yaklaşık 2,97 trilyon ABD doları) olmuştur. Çin'in ihracatı %6,9, ithalat ise %5,2 oranında artmıştır. Lyu, ülkenin sınır ötesi e-ticaret hacminin ilk yarıda yıllık %10,5 artışla 1,22 trilyon yuan olduğunu söylemiştir. Bu artışta, sınır ötesi e-ticaretin geliştirilmesi için **pilot bölgelerin kurulması** ve **gümrük işlemlerinin kolaylaştırılması** gibi destekleyici politikaların etkili olduğunu vurgulamıştır.

Lyu, Çin'in artan belirsizlik ve jeopolitik risklerin olduğu ortamda dış ticaretteki büyümeyi sürdürmede çeşitli zorluklarla karşı karşıya olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, bazı ülkelerin tek taraflılığa ve korumacılığa başvurmasının küresel sanayi ve tedarik zincirleri üzerinde daha belirgin etkilere neden olduğunu ifade etmiştir. Kızıldeniz'deki gerginlikler sebebiyle yaşanan nakliye aksaklıkları ve artan navlun maliyetleri dış ticaret işletmeleri üzerinde ciddi baskı oluşturmaktadır. Lyu, Çin dış ticaretinin uzun vadede gelişeceğine inanırken, hükümet politikaları tarafından desteklenerek daha iyi seviyelere geleceğini düşünmektedir.

Kaynak: Zhao Zishuo

Erişim: <https://en.imsilkroad.com/p/341371.html>

Anahtar Kelimeler: Gümrükler Genel İdaresi, Çin, Dış Ticaret.

5. Merkez Bankası Dijital Para Birimleri / Mises Institute (ABD)

CBDC (Merkez Bankası Dijital Para Birimleri), mevcut dijital para birimlerinden farklıdır ve para arzını daha etkili yönetme potansiyeline sahiptir. Bugün, çoğu para dijital olarak işlem görmektedir ve dolaşımdaki fiziksel para miktarı oldukça düşüktür. CBDC'ler, ekonomik istikrarı sağlamak ve kıtlığı önlemek için bir araç olarak değerlendirilmektedir. CBDC'ler, blok zincir teknolojisini kullanarak dijital doları izlemekte ve yönetmektedir. Bitcoin gibi diğer dijital para birimleri de izleme özelliğine sahiptir, ancak CBDC'ler merkez bankası tarafından merkezi bir şekilde yönetilirken, Bitcoin hesapları anonimdir ve herkes tarafından görülebilmektedir. **Merkez bankası**, her bir CBDC dolarının geçmişini **takip edebilir** ve bu da şeffaflık sağlamaktadır. Ancak, CBDC'ler, merkez bankasına geniş bir kontrol ve gözetim yetkisi verirken, bu da bazı mahremiyet endişelerine yol açabilmektedir.

Kaynak: Mises

CBDC'lerin **en büyük risklerinden biri**, programlanabilir olmalarıdır. Bu özellik, merkez bankalarına büyük bir kontrol gücü vermektedir. Örneğin, hesapları dondurabilir, para çekebilir veya işlemleri kısıtlayabilir. Tarihsel olarak, hükümetler fiyat artışlarını kontrol altına almak için tavan fiyatlar uygulamış, ancak bu durum kıtlıklara yol açmıştır. CBDC'lerle, merkez bankaları kıtlıkları önlemek yerine talebi kısıtlama yeteneğine sahip

olabilirler; örneğin, belirli ürünlerde harcama limitleri koyabilirler. Ancak, bu tür bir kontrol, ekonomik dengesizliklere ve toplumsal sorunlara yol açabilmektedir. CBDC'ler, alıcıları sınırlama yeteneğine sahiptir. Ekonomi teorileri ve müdahalecilik, karmaşık sorunlar oluşturmaktadır. Mises'in örneklerinde olduğu gibi, müdahalecilik her zaman ikincil sorunlara yol açmaktadır. Müdahale eden politikacılar, yeni sorunları çözmek için daha fazla müdahale yapar, bu da devlet kontrolünü genişletir. En iyi çözüm, bu müdahaleci yollardan kaçınmaktır. Karşı olgusal muhakeme becerilerini geliştirmek, piyasaları korumak için önemlidir. CBDC'nin mevcut teknolojisi, bu tür sorunların ortaya çıkmasına neden olabilir, bu yüzden dikkatli olunması gerekmektedir.

Erişim: <https://mises.org/mises-wire/cbdc-currency-creating-shortages-full-shelves>

Anahtar Kelimeler: Bitcoin, Ekonomi, Kripto Para, Merkez Bankası.

6. Ekonomi Uzmanlarına Göre AB'nin Ekonomik ve Siyasi Önemi Azalıyor/ IFO Institute (Almanya)

Avrupalı ekonomi uzmanları AB'nin bir iş merkezi olarak gelecekteki gelişimine şüpheyle yaklaşırken, gelecekteki siyasi etkisinin de azalacağına inanmaktadır. IFO Enstitüsü ve İsviçre Ekonomi Politikaları Enstitüsü (IWP) tarafından yapılan Ekonomi Uzman Anketi'nde (EES) özellikle Fransa, Almanya ve Çek Cumhuriyeti'ndeki katılımcıların **AB'nin gelişimi konusunda kötümser** oldukları görüşmüştür. Avrupa dışındaki katılımcılar da AB'nin önemini kaybettiğine inanmaktadır. IFO araştırmacısı Philipp Heil, "Yeni AB Komisyonu, Çin ve ABD ile ekonomik rekabette ayakta kalabilmek için daha güçlü bir ortak ekonomi ve dış politikaya odaklanmalıdır" demiştir.

Bazı Avrupalı uzmanlar, AB'nin bir iş merkezi olarak cazibesini yitireceğini ve Avrupa Parlamentosu seçimlerinin ülkelerindeki ulusal ekonomik büyümeyi olumsuz yönde etkileyeceğini düşünmektedir. Katılımcıların çoğu AB'ye daha fazla yasama yetkisi verilmesinden yana bir tavır sergilerken, ulusal politika oluşturmanın önemini artırmayı beklemektedir. IFO araştırmacısı Timo Wochner, "Uzmanların daha fazla ulusal politika oluşturma beklentisi içinde olması, muhtemelen birçok Avrupa ülkesinde popülist partilerin yükselişinden kaynaklanıyor" demiştir.

Erişim: <https://www.ifo.de/pressemitteilung/2024-07-19/laut-wirtschaftsexperten-sinkt-wirtschaftliche-und-politische-bedeutung>

Anahtar Kelimeler: Ekonomi, Parlamento, Politika.

7. Çin'in Yabancı Yatırımları Artıyor / Global Times (Çin)

Batılı bazı medya kuruluşları bir süredir "yabancı yatırımların Çin'den kaçtığı" söylemini sansasyonel bir şekilde dile getirmektedir. Ancak bu haberler, Çin'deki doğrudan yabancı yatırımın (DYY) yapısında görülen olumlu değişiklikleri ve ülkede faaliyet gösteren yabancı sermayeli işletmeler için iyileşen koşulları görmezden gelmiştir. Çin'de yabancı sermayenin kullanımına ilişkin doğru bir resim elde edebilmek için toplam DYY miktarının yanı sıra yatırımın niteliği ve yöntemlerinin de dikkate alınması gerekmektedir.

Çin'de 2024 yılının ilk yarısında 26.870 yeni yabancı sermayeli işletme kurulurken bu rakam yıllık bazda %14,2'lik bir büyümeyi temsil etmektedir. Ticaret Bakanlığı tarafından açıklanan verilere göre aynı dönemde (2024'ün ilk yarısı) yaklaşık 500 milyar yuan (68,87 milyar \$) yabancı yatırım ülkeye gelmiştir. 2024'ün ilk yarısında **imalat sanayindeki yabancı yatırımlar oranı** 2023'ün aynı dönemine kıyasla **%2,4 puan artarak %28,4'e** yükselmiştir. Yüksek teknoloji imalat sektöründeki yabancı yatırımlar oranı da %2,4 puan artmıştır. Bu durum, yabancı yatırımcıların Çin'deki kaliteli üretim gücü ve yeni sanayileşme eğiliminden yararlanmak istediklerini göstermektedir.

Çin'in 2023 yılındaki yabancı yatırımlarına bakıldığında, Çin'deki yabancı yatırım payı azalmış olsa da hala ülkenin salgın öncesi ortalamasının üzerinde seyrettiği görülmektedir. Çünkü Çin'in DYY durumunu objektif olarak değerlendirmek için uluslararası ortamı da göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı tarafından hazırlanan bir rapora göre, 2023 yılında küresel doğrudan yabancı yatırım miktarı ekonomik yavaşlama, sıkılaştıran finansman koşulları ve jeopolitik gerilimler nedeniyle %2 azalarak 1,3 trilyon dolara gerilemiştir. 2024'ün başından bu yana ABD Merkez Bankası'nın **faiz indirimini sürekli ertelemesi**, küresel finansman maliyetinin artmasına ve finansman koşullarının sıkılaştmasına yol açmıştır.

Buna ek olarak, uluslararası ekonomik ortamdaki dalgalanma, Çin'deki yabancı yatırımın istikrara kavuşmasını zor hale getirmiştir. Devlet Konseyi'nin 23 Şubat'ta yapılan yürütme toplantısında, yabancı yatırımların istikrarı konusu bu yılın ekonomi gündeminin kilit noktası olacağı vurgulanmıştır. Mart ayında Devlet Konseyi Genel Ofisi, beş alanda 24 farklı tedbir öneren "Üst Düzey Açılımın Sağlam Bir Şekilde Teşvik Edilmesi ve Yabancı Yatırımın Daha Yoğun Bir Şekilde Çekilmesi ve Kullanılmasına Yönelik Eylem Planı"nı yayınlamıştır. 26 Haziran'da Devlet Konseyi yürütme toplantısında bir kez daha yabancı yatırımların kullanımı ele alınmış; yabancı yatırımların çekilmesi, kullanımına yönelik çabaların arttırılması ve yabancı yatırımların istikrara kavuşturulması için çok sayıda önlem alınması gerektiği belirtilmiştir.

Çin, imalat sektöründe yabancı yatırım erişimine yönelik kısıtlamaların iptal edildiğini duyurarak **yabancı işletmeleri yatırım yapmaya** ve ülkedeki kalkınma fırsatlarını değerlendirmeye davet etmiştir. Ayrıca Çin Hükümeti, Çin'de faaliyet gösteren yabancı şirketler için açık, adil, ayrımcı olmayan bir yasal ortam ve iş ortamı oluşturmak için çalışmaktadır.

Erişim: <https://www.globaltimes.cn/page/202407/1316133.shtml>

Anahtar Kelimeler: Çin, Yatırım, Hükümet, Finansman.

8. Japon Hükümeti'nin Tedarik Zinciri Risk Yönetimi / Korea Institute for International Economic Policy (Güney Kore)

Japon Hükümeti 2022 yılı Mayıs ayında yürürlüğe giren Ekonomik Güvenliği Teşvik Yasası'na dayanarak, Aralık 2022'de yarı iletkenler, bataryalar ve kritik mineraller dahil olmak üzere **11 malzemeyi "kritik malzemeler"** olarak belirlemiştir. Mart 2024'te listeye, gelişmiş elektronik bileşenler (kapasitörler, yüksek frekanslı filtreler) ve bazı kritik mineraller (galyum, germanyum, uranyum) eklenmiştir. Bu malzemeler, ulusal ekonomi güvenliği ve dışa bağımlılık riskleri göz önünde bulundurularak seçilmiştir. Japonya, bu malzemeler için yerel üretim tesislerini genişletmeyi ve uluslararası rekabet gücünü artırmayı amaçlamaktadır. Japon Hükümeti, 2022 yılı sonunda bu malzemeleri üretecek tesislere yatırım yapan yerli şirketlere maliyetlerinin üçte biri oranında destek sağlamış

ve toplam 2.183 trilyon yen bütçe ayırmıştır. **Bütçede en büyük payı alan malzemeler;** %37,9 ile piller (827.4 milyar yen) ve %36.9 ile yarı iletkenler (806.2 milyar yen) olmuştur. Japonya'nın Ekonomi, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı (METI), Haziran 2021'de duyurulan strateji kapsamında, yarı iletken fonu ve Ar-Ge programları ile Tayvan'ın TSMC dökümhanesini Japonya'ya çekip yerli üreticileri destekleyerek yarı iletken endüstrisini canlandırmayı hedeflemektedir.

Japonya, 2021 yılından bu yana yarı iletken üretim ekipmanı, entegre devreler ve yarı iletken cihazlara yönelik yerel yatırımlarda önemli başarılar elde etmiştir. Ancak, tedarik zinciri risk yönetiminde bazı sorunlar devam etmektedir. Japon Hükümetinin, tedarik zinciri risklerini belirlerken Japon şirketlerinin denizaşırı alımlarıyla ilgili verileri ne kadar kullandığı belirsizdir.

Japonya'nın **tedarik zinciri risk yönetimi politikası**, ABD ile iş birliği yaparak önemli sonuçlar elde etmiştir. 2022 yılı Temmuz ayı Japonya-ABD Ekonomi Politikası Danışma Komitesi toplantısında, yarı iletkenler, bataryalar ve kritik mineraller alanlarında iş birliği konusunda anlaşmaya varılmıştır. Bu iş birliğinin bir sonucu olarak METI, Kasım 2022'de gelişmiş yarı iletken dökümhanesi olan Rapidus'un kurulduğunu duyurmuştur. Kasım 2023'te düzenlenen ikinci toplantıda, teknoloji alanlarında iş birliğini güçlendirme ve tedarik zinciri iş birliğini genişletme kararı alınmıştır. Nisan 2024'teki Japonya-ABD zirvesinde, her iki ülke de Çin'e bağımlılığı azaltmak için yarı iletken tedarikinde iş birliği yapma konusunda anlaşmıştır.

Erişim:

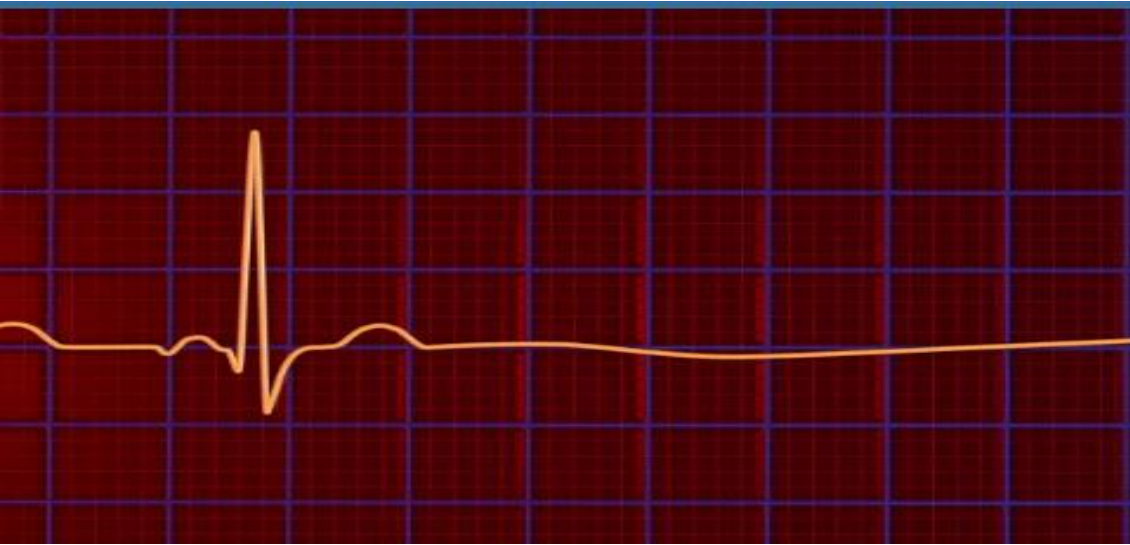
https://www.kiep.go.kr/gallery.es?mid=a20308000000&bid=0008&list_no=11420&act=view

Anahtar Kelimeler: Kore, Kritik Malzemeler, Japonya.

9. Toplam İstihdam Yatay Seyrederken Tam Zamanlı İşler Düştü / Mises Institute (ABD)

ABD İşgücü İstatistikleri Bürosu'nun son raporuna göre, ABD ekonomisi Haziran ayında 206,000 istihdam oluştururken, işsizlik oranı hafif bir artışla %4,1'e yükselmiştir. İşyeri anketi raporuna göre hem yarı zamanlı hem de tam zamanlı işleri içeren toplam işlerin Haziran ayında bir önceki aya göre 206.000 artmıştır. Ancak **işyeri anketi** yalnızca toplam işleri ölçmekte, **istihdam** edilen kişi sayısını **ölçmemektedir**. Bu sebeple istihdam artışı çoğunlukla birden fazla yarı zamanlı işte çalışan kişilerden kaynaklansa bile, işyeri anketi büyük artışlar gösterirken toplam istihdam edilen kişi sayısının artmadığı anlamına gelmektedir.

Toplam istihdam artarken, istihdam edilen kişi sayısı bazı dönemlerde düşebilmektedir. Örneğin, son altı ayın üçünde toplam istihdam edilen kişi sayısı azalırken, toplam işler her ay artmıştır. Bu altı ayın beşinde, "işler" istihdam edilen kişilerden önemli ölçüde daha fazla artmıştır. Haziran ayında toplam istihdam 206.000 kişi artarken, istihdam edilen kişi sayısı sadece 116.000 kişi artmıştır. Toplam hane halkı istihdamı Haziran 2023'ten Haziran 2024'e sadece 195.000 kişi artarken, işyeri anketi istihdamı 2,6 milyon kişi artmıştır. Son üç yılda, işyeri anketi 16 milyon yeni istihdam gösterirken, hanehalkı anketi sadece 12 milyon yeni istihdam göstermiştir. Bu fark, işyeri anketinin ABD ekonomisinin gerçek durumunu doğru yansıtmadığını düşündürmektedir.

Kaynak: Mises

Son bir yıl içinde toplam istihdam 2,6 milyon artarken, tam zamanlı işler 1,5 milyon azalmış ve yarı zamanlı işler 1,8 milyon artmıştır. Haziran ayında ise, yarı zamanlı işlerde 50.000 artış görülürken, tam zamanlı işler 28.000 azalmıştır. Tam zamanlı işlerde son üç ayda yaşanan yıldan yıla **negatif büyüme, resesyonun işareti olabilir**; bu durum geçmişte ABD ekonomisinin resesyona girdiği dönemlerle örtüşmektedir. Ayrıca, geçici işlerde uzun süreli negatif büyüme, ekonomik zayıflamanın bir göstergesi olarak değerlendirilirken son yirmi aydır negatif seyretmektedir. Haziran ayında, geçici işler son sekiz ayın en düşük seviyesine gerileyerek %7,7 oranında azalmıştır. Kamu istihdamının tüm istihdam içindeki oranı da artmıştır; haziran ayında kamu istihdamı toplam istihdamın %23,2'sini oluştururken son beş yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

Erişim: <https://mises.org/mises-wire/full-time-jobs-fall-yet-again-total-employment-flattens>

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, İstihdam, Ekonomi, Resesyon.

B. POLİTİKA

1. Kızıldeniz Krizi ve Husiler / Foreign Affairs (ABD)

Kızıldeniz bölgesi, Yemen'deki Husiler tarafından başlatılan saldırılar nedeniyle bir süredir kriz içerisindedir. Husilerin, İsrail'e karşı yürütülen savaşı desteklemek amacıyla bölgeden geçen ticari gemilere saldırması, küresel ticaret üzerinde büyük maliyetlere neden olmaktadır. ABD ve müttefikleri bu tehdidi askeri olarak bastırmak için Husi mevzilerini bombalamıştır. Ancak, bu kriz Yemen'den kaynaklanan sorunların ötesine geçmektedir. Yemen'deki siyasi şiddet ve devletin parçalanması, **Afrika Boynuzu**'ndaki çatışmaları da etkilemektedir. Durumu iyileştirmek için geniş bir diplomatik koalisyon ve ABD'nin güçlü diplomatik desteği gerekmektedir. ABD'nin, bölgede istikrarsızlığa neden olan dış müdahaleleri caydırması ve kıtlık gibi tehditleri önlemesi önemlidir. Aksi halde, bu kriz ABD çıkarlarına ve Kızıldeniz'e tehdit oluşturabilir.

Kaynak: Reuters

Afrika Boynuzu'ndaki savaşlar, Kızıldeniz'deki krizi derinleştirmektedir: Etiyopya'daki Tigray Savaşı ve devam eden iç isyanlar, 500.000'den fazla insanın ölmesine ve milyonlarca insanın yerinden edilmesine neden olmuştur. Sudan'daki iç savaş, 10 milyondan fazla kişiyi yerinden ederek ülkeyi ikiye bölmüş ve Güney Sudan'ın petrol gelirini kesintiye uğratmıştır. Kenya'daki vergi protestoları ve siyasi değişiklikler, ülkenin bütçe ve istikrar sorunlarını artırmaktadır. Bu çatışmalar, bölgesel istikrarsızlıkları

artırarak uluslararası deniz yolları ve ekonomik ilişkiler üzerinde geniş çaplı etkiler oluştururken mevcut kriz, **üç ana faktörle** daha da kötüleşmektedir. **İlk olarak**, Ortadoğu'daki orta güçlerin artan etkisi, bölgeye mali ve askeri müdahalelerde bulunmalarına neden olmaktadır. **İkinci olarak**, genç nüfus artışı ve hızlı kentleşme gibi demografik baskılar, ekonomik talepleri artırmaktadır. **Üçüncü olarak**, iklim değişikliği ve çevresel şoklar, özellikle kuraklık ve seller, bölgedeki açlık krizini derinleştirmektedir. Ayrıca, yüksek borçlanma maliyetleri ve enflasyon gibi makroekonomik sorunlar da krizleri ağırlaştırmaktadır.

Bölgedeki artan istikrarsızlık, yerel halk için büyük bir felakete neden olurken, Batı'nın çıkarlarına zarar vermek isteyen çeşitli aktörler tarafından istismar edilmektedir. Rusya, Sudan'daki savaşı destekleyerek bölgedeki stratejik çıkarlarını korumaya çalışırken, İran da Sudan'a silah sağlayarak etkisini artırmakta ve bölgedeki diğer sorunlardan yararlanmaktadır.

Erişim: <https://www.foreignaffairs.com/somalia/red-sea-crisis-goes-beyond-houthis>

Anahtar Kelimeler: Afrika Boynuzu, Demografik Baskılar, Kızıldeniz.

2. Ukrayna'nın AB Katılımı: Güvenlik Taahhütleri ve Müzakere Süreci / International Centre for Defence and Security (Estonya)

Avrupa Birliği'nin doğuya doğru genişlemesi, önceki yıllardan farklı olarak daha çok **güvenlik** odaklıdır. AB'nin önceki genişleme faaliyetlerinde aday ülkeler NATO'ya katılmışken, Ukrayna'nın NATO üyeliği şu an için kapalıdır. Ukrayna'nın resmi üyelik müzakerelerinin başlamasından iki gün sonra, Avrupa Konseyi marjında karşılıklı güvenlik düzenlemeleri imzalanmıştır. Karşılıklı güvenlik taahhütlerinin Rusya'ya güçlü bir mesaj verip vermediği Kremlin tarafından cevaplanacaktır. Belgenin yumuşak ve bağlayıcı olmayan dili, AB'nin kendisine hareket alanı bıraktığını göstermektedir. Karşılıklı güvenlik anlaşması, Ukrayna ile birçok AB üyesi ülke arasında imzalanmış benzer ikili anlaşmaları takip etmektedir. AB'nin taahhütleri, Ukrayna'ya silah sevkiyatı, askeri eğitim, savunma sanayi iş birliği ve mayın temizleme dahil **dokuz alanda** yardımı kapsamaktadır.

Ukrayna ve Moldova'nın AB'ye katılım süreci, Rusya'nın geniş çaplı işgaliyle başlamış ve AB'nin savunma kapasitesini geliştirmesiyle paralel ilerlemiştir. AB, bu genişlemeyi "jeopolitik" olarak değil, "**barış, güvenlik, istikrar ve refah için jeo-stratejik bir yatırım**" olarak nitelendirmektedir. Katılım müzakereleri, Ukrayna'nın mevcut savaş koşullarını dikkate almazken, hukukun üstünlüğü, demokratik kurumların güçlendirilmesi ve ekonomik kriterlere odaklanmaktadır. AB'nin Ukrayna'ya 50 milyar avroluk yardım fonu sağladığı belirtilse de müzakere çerçevesi savaşı dikkate almamaktadır. Savunma sanayi iş birliği, Ukrayna ve AB üye devletlerinin savunma kabiliyetlerini geliştirmek için hızlandırılmış entegrasyon alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Polonya'nın Konsey Başkanlığı döneminde sürecin ilerleme kaydetmesi beklenmektedir.

Kaynak: Scanpix

Erişim: <https://icds.ee/en/the-eus-security-commitments-to-negotiate-ukraines-accession/>

Anahtar Kelimeler: Avrupa Komisyonu, Güvenlik, Savunma, Washington Zirvesi.

3. Joe Biden'dan Kamala Harris'e Destek: Biden Adaylıktan Çekildi / South China Morning Post (Çin)

Siyasi yelpazenin dört bir yanından gelen yoğun baskılarla karşı karşıya kalan ABD Başkanı Joe Biden, pazar günü sıra dışı bir hamle yaparak adaylıktan çekildiğini ve Harris'i desteklediğini açıklamıştır. Trump'ın başkan yardımcısı olarak seçtiği J.D. **Vance**,

Kongre’de kadın ve azınlık seçmenlere hitap etmeyen ve **Çin’i** ABD için “**en büyük tehdit**” olarak nitelendiren bir profil sergilerken, Cumhuriyetçi Parti içerisindeki güveni ve stratejiyi yansıtmıştır. Biden’ın adaylıktan çekilmesi, Cumhuriyetçiler için seçime haftalar kala önemli bir yeniden yapılanma fırsatı sunmaktadır. Demokrat yetkililerden gelen kamuoyu çağrılarını, Biden’ın istifa etmesini talep etmiş ancak Teksas Temsilcisi Lloyd Doggett, Biden’ın ülkeye olan bağlılığını kabul ederek istifasını acı verici bir karar olarak görülmesi gerektiğini belirtmiştir.

Kaynak: Getty

Demokratlar arasındaki kargaşa, Biden destekçilerinin oy verme olasılığının azalabileceği ve seçmenlerin Trump veya bağımsız bir adayı tercih etme endişelerini artırmıştır. Demokratların Kamala Harris’in arkasında birleşip birleşmeyeceği henüz netleşmemiştir. Analistler, ABD’nin belirsiz bir döneme girdiğini belirtmektedir. Kamuoyu yoklamaları, bazı potansiyel Demokrat adayların Biden’dan daha iyi performans gösterdiğini ortaya koysa da Kamala Harris’in güçlü bir isim olduğu söylenmektedir. Biden’ın başkanlığı boyunca önemli yasalar kabul edilmiş ancak enflasyon ve diğer konularda halkın memnuniyeti oldukça azalmıştır. **Harris**, Trump’ın zayıf yönlerine karşı güçlü bir **savunma yapma yeteneğiyle** tanınırken, **Trump** kampanyası ise Harris’e karşı **saldırı stratejileri** planlamaktadır. Trump, Harris’in Biden’ı yenmekten daha kolay bir rakip olduğunu belirtmiştir. Harris’in savcılık deneyimi ve Biden’ın yetersiz kaldığı konuları

güçlü bir şekilde savunma yeteneği, kampanyayı köklü bir şekilde değiştireceği söylenirken, Harris'in Biden'a olan sadakati parti içindeki destekçiler tarafından takdirle karşılanmıştır.

Erişim: https://www.scmp.com/news/china/article/3271328/joe-biden-steps-down-us-presidential-election-fight-backs-kamala-harris?module=top_story&pgtype=homepage

Anahtar Kelimeler: ABD, Seçim, Çin, Politika, Siyaset.

4. İran İlimli Bir Cumhurbaşkanı Seçti / The Center for European Policy Analysis (ABD)

İran'da gerçekleştirilen cumhurbaşkanlığı seçiminde 2001 yılından bu yana ilk kez bir **reformcu fraksiyon** seçimi kazanmıştır. Parlamento içinde etkisi azalmış olan reformcular, 69 yaşındaki kalp cerrahisi Mesud Pezeşkiyan'ı yeni cumhurbaşkanı olarak seçmiştir. Cumhurbaşkanı İbrahim Reis'inin hayatını kaybettiği helikopter kazası yeni seçimlerin yapılmasını zorunlu kılmıştır. İlk turda çoğunluğu elde eden sertlik yanlıları, ikinci turda bir aday etrafında birleşemeyerek cumhurbaşkanlığını reformist Pezeşkiyan'a kaptırmıştır. Pezeşkiyan'ın zaferiyle reformistlerin büyük bir zafer kazanmadığı, zira yeni cumhurbaşkanının reformist bir gündem sürdürmekte büyük zorluklarla karşı karşıya kalacağı belirtilmiştir. Ülke, on yılı aşkın süredir devam eden **huzursuzluk ve rejimin baskısıyla** çalkalanmaktadır. Pezeşkiyan, reformist bir çağrıda bulunarak İranlı seçmenlerin desteğini kazanmıştır. Ancak hedeflerini gerçekleştirmek için muhaliflerle dolu bir yasama meclisi ve en önemlisi de sözü nihai olan Dini Lider Ayetullah Ali Hamaney ile başa çıkmak zorunda kalacaktır. Pezeşkiyan, geçtiğimiz on yılın büyük bir bölümünü meclisteki reformist hareketin lideri olarak siyasi sürgünde geçirmiştir. Pezeşkiyan, 2021 yılında cumhurbaşkanlığı için aday olmuş ancak Muhafız Konseyi'nin yasağıyla karşılaşmıştır.

Sertlik yanlıları ilk turda %54 oy alırken, Pezeşkiyan'ın birinci turdaki başarısı reform yanlısı seçmenleri sandık başına gitmeye teşvik etmiş ve katılım oranını %26 artırarak zafer kazanmasını sağlamıştır. Pezeşkiyan, sertlik yanlılarının medya ve eğitim sistemi

üzerindeki kontrolüne rağmen halkın desteğiyle Batı ile uzlaşma planlarını hayata geçirmeye çalışacaktır. İran, Ayetullah Hamaney tarafından yönetilmeye devam ederken, Pezeşkiyan'ın reform ve uzlaşma çabaları bazı fırsatlar oluşturabilir. Pezeşkiyan, politikalarının sertlik yanlısı dönemin kaosuna son verebileceğini kanıtlarsa, Hamaney daha fazla adım atmayı düşünebilir ve İran'ın kaos unsuru olarak oynadığı rol azalmaya başlayabilir.

Kaynak: Ceba

Erişim: <https://cepa.org/article/one-and-a-half-cheers-as-iran-elects-a-more-moderate-president/>

Anahtar Kelimeler: İran, Cumhurbaşkanı, Seçim, Siyaset.

5. Deniz Savaşında İnsansız Hava Araçlarının Yükselişi / Observer Research Foundation (Hindistan)

ABD Hint-Pasifik Komutanlığı'nın yeni başkanı Amiral Samuel Paparo, ABD'nin Tayvan'ı Çin işgaline karşı savunma stratejisinin, Tayvan Boğazı boyunca **insansız hava araçlarının** kapsamlı bir şekilde **konuslandırılmasını** öngören 'Hellscape' adlı bir konseptte dayandığını belirtmiştir. İnsansız hava araçları (İHA), deniz savaşlarında giderek daha kritik bir hale gelmektedir. Avrupa ve Orta Doğu'da İHA kullanan güçler çeşitli stratejik

başarılar elde etmiştir. Geleneksel deniz kuvvetleri, savaş gemileri ve İHA'ları birleştiren hibrit filoları entegre etmeye başlıyor. Modern deniz savaşının dinamiklerini yeniden şekillendiren bu gelişmelerle birlikte, İHA'lar ölümcül olmayan görevlerle sınırlı kalmayıp, geniş çapta operasyonel kullanım potansiyeline sahip hale gelmektedir. Deniz kuvvetleri, İHA'lara otonom yetenekler kazandırmak ve bu teknolojilerin etkisini artırmak için yapay zekâ, makine öğrenimi, kuantum şifreleme ve gelişmiş sensörler gibi tamamlayıcı teknolojilere yatırım yapmaktadır.

Zengin ülkelerin üst düzey geliştirme programlarının aksine, Ukrayna ve Yemen'deki asimetrik güçler hızla düşük maliyetli yıpratılabilir İHA'lar geliştirmektedir. Ticari İHA'lara ve insansız su üstü araçlarına (USV) patlayıcı ekleyerek, kamikaze dronlar oluşturmaktadır. Bu dronlar elektronik karıştırma ve sahteciliğe karşı savunmasız olup, yüksek yıpranma oranına ve sınırlı menzile sahiptirler. Genellikle bir uydu veya radyo bağlantısı aracılığıyla karadaki bir platformdan uzaktan kontrol edilmektedir. Bununla birlikte, bağlantı kopsa bile hedefleri belirleme ve vurma yeteneğine sahip olabilirler. Stratejik olarak, kamikaze dronlar kullanıcılara büyük avantajlar sağlamıştır.

Kaynak: ORF

ABD Savunma Bakan Yardımcısı Kathleen Hicks, 'Hellscape' konseptini desteklemek üzere 'Çoğaltıcı Girişimi'ni duyurmuş ve Eylül 2023'te binlerce ölçekte otonom sistemlerini sahaya sürmeyi amaçlamıştır. 2024 yılı Haziran ayında ABD Savunma Bakanlığı, 984 milyon dolarlık USV sözleşmeleri imzalayarak bu stratejinin

uygulanacağını göstermiştir. Çin, Tayvan'ı abluka altına almak için kendi insansız hava aracı sürülerini konuşlandırma taktikleri geliştirirken bu bağlamda **deniz drone gemisi** Zhu Hai Yun'u tanıtmıştır. Ukrayna ve Yemen'deki asimetrik güçler, düşük maliyetli yıpratılabilir insansız hava araçları geliştirerek ticari İHA'ları kamikaze dronlara dönüştürmektedir. ABD Deniz kuvvetleri, insanlı ve insansız platformlar arasında denge kurmayı ve insan-makine takımını kapsayan protokoller geliştirmeyi hedeflemektedir.

Yapay zekâ destekli insansız platformlar, gelecekte deniz kuvvetleri yapılarında önemli bir rol oynayacak ve bu da filoların yönetim şekillerinde değişikliklere yol açacaktır. Denizcilik alanında dronların yaygınlaşması stratejik istikrarı da etkileyecek ve uluslar, konvansiyonel savaş eşliğinin altında kalarak insansız varlıkları kullanabileceklerdir. Ancak, herhangi bir aksilik, konvansiyonel ve stratejik varlıkların dahil olabileceği bir tırmanmaya yol açabilir.

Erişim: <https://www.orfonline.org/expert-speak/the-proliferation-of-drones-in-naval-warfare>

Anahtar Kelimeler: ABD, Deniz Savaşları, İHA, Uluslararası İlişkiler.

6. Hindistan'ın Rusya'dan Batı'ya Kademeli Dönüşü / European Council on Foreign Relations (Almanya)

Narendra Modi'nin Rusya'ya yaptığı ziyaret Avrupa'da **hayal kırıklığı** ile karşılanmıştır. Modi'nin ziyareti haziran ayında yeniden seçilmesinin ardından ilk uluslararası gezi olmuştur. Ayrıca ziyaret, yaklaşık on yıl sonra Moskova'ya yaptığı ilk gezi olmuştur. Modi'nin Putin ile kucaklaşması, Hindistan'ın Rusya ile süregelen bağları ve Batı'da yeni ortaklıklar kurma yönündeki son vaatlerinin samimiyeti konusundaki endişeleri yeniden alevlendirmiştir. Ukrayna Devlet Başkanı Zelenski, Modi'nin ziyaret seçimini "**büyük bir hayal kırıklığı ve barış çabalarına vurulmuş yıkıcı bir darbe**" olarak nitelendirmiştir. Ancak Avrupa ve Kuzey Amerika liderleri Hindistan'ın uzun vadeli gidişatı hakkında yanlış sonuçlara varmamalıdır. Modi'nin hamlesi Rusya'yı terk etme konusundaki kararsızlığını hatırlatmaktadır. Ancak Modi aynı zamanda Hindistan'ın Moskova ile olan tarihi bağlarını derinleştirmeden yönetim konusunda hassas bir denge kurmaya çalışmaktadır.

Dünyanın ileri endüstriyel demokrasilerini kucaklamak artık Hindistan'ın stratejik önceliği olmakta ve bu öncelik Avrupa için de jeopolitik fırsatlar sunmaktadır.

Modi'nin seyahat programında Moskova'nın yer almasının arkasında **üç temel neden** vardır. Bunlardan **ilki**, Modi'nin nispeten hayal kırıklığı ile sonuçlanan seçim sonuçlarının ardından uluslararası alanda yüksek profilli ve etkili bir zemin sağlamak istemesidir. **İkincisi**, Rusya'nın Hindistan'a tedarik ettiği enerji ve silahlarla ilgili daha rutin ve pratik meseleler. **Son ve en önemlisi** ise, Hindistan'ın güvenlik yetkililerinin ülkenin başlıca güvenlik tehdidi olarak gördükleri Çin'e dair sürekli artan endişeleridir. Yeni Delhi'deki karar vericiler Moskova'nın Pekin'e daha da bağımlı hale gelmesinden endişe duymaktadır.

Kaynak: Alexander Zemlianichenko

Bu bağlamda Yeni Delhi, Moskova'nın Pekin'e doğru yönelişini durdurmak için elinden geleni yapmak zorundadır. Hindistan'ın Batı ile ilişkileri önemli ölçüde artarken, ABD ile kurulan ilişkileri ise savunma ve teknoloji gibi alanlarda giderek güçlenmektedir. Hindistan, Fransa ve İsrail gibi ülkelerle önemli askeri ortaklıklar geliştirerek uzun vadede Rusya'dan uzaklaşmayı da hedeflemektedir. Asya'da ise Avustralya, Japonya ve Güney Kore ile yakınlaşmaktadır. Hindistan ve Avrupa arasındaki ilerleme kısmen farklı **jeostratejik öncelikler** nedeniyle daha yavaş olmuştur. Günümüzde Hindistan, Çin'i geri planda bırakmak için Rusya ile samimi bağlar kurmaya çalışmaktadır. Avrupa ise bu durumun tam tersini hedeflemektedir. Ancak Moskova ve Pekin arasında büyüyen eksen

hem Brüksel hem de Yeni Delhi'de ortak bir endişeye neden olmaktadır. Avrupa Birliği'nin Çin'e karşı giderek katılaştıran yaklaşımı da bu konuda yardımcı olmaktadır.

Hindistan'da seçmenler bu yılın başlarında Modi'nin parlamentoda mutlak çoğunluğu elde etmesine izin vermeyerek demokrasinin 'gerilemesine' ilişkin endişeleri azaltmıştır. Ancak Ukrayna meselesi, Hindistan'ın barış görüşmelerinde taahhüt altına girmemesi ve "toprak bütünlüğünün" gelecekteki müzakerelerin önemli bir bileşeni olmasını desteklemeyi reddetmesi nedeniyle çetrefilli bir konu olmaya devam edecektir. Aynı durum Hindistan'ın son zamanlarda uluslararası normları test etme alışkanlığı için de geçerlidir. Avrupa'daki liderlerin bu sorunlara değinmekten çekinmemesi gerektiği belirtilmiştir.

Erişim: <https://ecfr.eu/article/forget-the-bear-hug-indias-gradual-turn-from-russia-towards-the-west/>

Anahtar Kelimeler: AB, Çin, Hindistan, Rusya, Siyaset.

7. İsmail Haniye Suikastı Hakkında Bilinenler / The New York Times (ABD)

Hamas liderleri İsmail Haniye'nin İran'ın başkentinde roket saldırısı sonucu ölmesi, Orta Doğu'daki gerilimi artırırken, Gazze'deki savaşın durdurulması adına yapılan müzakerelerde ilerleme sağlanması ihtimalini de tehlikeye atmaktadır. Haniye, Gazze'deki Hamas, Lübnan'daki Hizbullah ve Yemen'deki Husileri de kapsayan üst düzey yetkililerle birlikte İran'ın yeni seçilen cumhurbaşkanının yemin törenine katılmak üzere Tahran'a gitmiştir. **Hamas ve İran medyası** çarşamba günü, Hamas'ın yüksek riskli müzakere ve diplomasisinin merkezinde yer alan siyasi lideri **Haniye'nin ölümünden İsrail'i sorumlu tutmuştur.**

Haniye'nin ölümü, gergin bir dönemde gerçekleşmiştir. Haniye, İsrail'in Beyrut'ta Hizbullah komutanına yönelik saldırı düzenlemesinin üstünden bir gün bile geçmeden öldürülmüştür. Bu saldırının, hafta sonu İsrail'in kontrolündeki bir kasabada 12 çocuk ve gencin ölümüne neden olan saldırıya karşılık gerçekleştirildiği iddia edilmiştir.

Ölümünün İran'ın Başkentinde Gerçekleşmiş Olması

Haniye, Hamas'ın siyasi yönetimini 2017 yılından beri sürgünde bulunduğu Katar'dan gerçekleştirmiştir. İsrail'in Katar ile gayri resmi bağlarını sürdürmesi sebebiyle bu ülkede bulunan Hamas liderlerine saldırmadığı vurgulanmıştır.

Bir müttefik liderinin İran'ın başkentinde korunamaması, İran için **ciddi bir güvenlik ihlali** anlamına gelmektedir. Haniye, ölümünden kısa bir süre önce İran'ın dini lideri Ayetullah Ali Hamaney ile görüşmüştür. Bu olay aynı zamanda İran'ın üst düzey liderlerinin güvenliği ve İsrail'in onları hedef alma kabiliyeti konusunda da soru işaretlerine neden olmuştur. İran devlet televizyonu çarşamba sabahı yaptığı açıklamada saldırının bölgedeki İran destekli militan grupların misillemesine yol açacağını söylemiştir.

Kaynak: *Vahid Salemi*

Erişim: <https://www.nytimes.com/2024/07/30/world/middleeast/ismail-haniyeh-hamas-tehran.html>

Anahtar Kelimeler: Hamas, İsrail, Suikast, İsmail Haniye.

C. ÇEVRE

1. Çöken Gıda Sistemleri: Toprağın Müşterek Yönetiminin Rolü / Institute of Development Studies (Birleşik Krallık)

Galler'den Delhi'ye, Kenya'dan Meksika'ya kadar birçok çiftçi, geçim zorluklarını protesto etmektedir. Medya, genellikle düşük fiyatlar ve sübvansiyon ihtiyacına odaklanırken, toplumsal hareketler daha derin bir soruna dikkat çekmektedir. Yüzyillardır tartışılan '**toprak sorunu**', akademide yeniden ele alınmaktadır. Mülkiyet sistemlerinde yapılacak değişiklikler, gıda sistemlerindeki reformlar için ön koşul olarak görülmektedir. Toprağa erişim, agroekoloji ve gıda egemenliği hareketlerinin merkezindeyken, toprak ilişkilerinin doğasını değiştirmek daha yeni bir odak haline gelmiştir.

Kaynak: Maxim İbragimov

Toprağın özelleştirilmesi genellikle tarımsal üretimde artış sağladığı düşünülen bir uygulama olarak görülse de kapitalist piyasaların yönlendirdiği üretim, toplumların ihtiyaçlarından saparak faydaları eşitsiz bir şekilde dağıtmaktadır. Bu durum, **yüksek gıda güvensizliği** ve **beslenme yetersizlikleriyle** sonuçlanmaktadır. Birleşik Krallık'ta gıda yoksulluğu %22 iken, Güney Afrika'da açlık yaşayanların oranı %30'un üzerindedir.

Güney Afrika'da kadınlar arasında obezite oranı %68 iken, Birleşik Krallık'ta evlerde tüketilen enerjinin %54'ü ultra işlenmiş gıdalardan kaynaklanmaktadır. Şirketlerin kontrol ettiği gıda sistemleri hem çiftçilerin geçim kaynakları hem de ultra işlenmiş gıdalara karşı kampanya yürütenler için sorun teşkil etmektedir. Örneğin, İskoçya'nın dağlık bölgelerindeki arazilerin özelleştirilmesi; gıda güvenliği, beslenme çeşitliliği, biyoçeşitlilik ve sosyal eşitlikte ciddi düşümlere yol açmış ve bu durum 19. yüzyılın ortalarında kıtlık ve aşırı yoksullukla sonuçlanmıştır.

İngiltere ve Güney Afrika'daki toplumsal hareketler, toprak ortaklaştırmasını ve özel mülkiyetten ayrılmayı savunmaktadır. 2014 yılında 'Kim Çiftçilik Yapmak İster' çalışmasının bulgularına karşın, her iki ülkede de birçok kişi, özellikle gençler, toprağa erişim istemiştir. Güney Afrika'da gıda temel ihtiyaçlara odaklanırken, İngiltere'de gıda üretimi ekolojik restorasyon, aidiyet ve peyzaj canlandırması üzerine yoğunlaşmaktadır. İngiltere ve Güney Afrika arasındaki temel farklardan biri, arazi işgallerinin sıklığıdır. Güney Afrika'da bu hareketler yaygınken, İngiltere'de ise nadirdir.

Erişim: <https://www.ids.ac.uk/opinions/food-systems-are-broken-could-treating-land-as-commons-help/>

Anahtar Kelimeler: Ekolojik Bozulma, Gıda Güvenliği, Tarım.

2. Şili'nin Yeni Lityum Stratejisi: Piyasa Canlanacak mı, Fırsat Kaçacak mı? Baker Institute (ABD)

Şili dünyanın en büyük lityum rezervlerine sahiptir; ancak ülkenin mevcut yasal ve düzenleyici çerçevesi, lityumun lider üreticisi olarak eski konumunu sürdürme yeteneğini engellemiştir. Şili, 1979'dan beri lityum üretimini artırmayı zorlaştıran katı yasal düzenlemeler nedeniyle zorluklarla karşı karşıyadır. Bu yasalar, lityum rezervlerinin devlet kontrolünde olmasını ve madencilik imtiyazı olarak verilmemesini şart koşmaktadır. Devlet, lityum arama, çıkarma ve işlemeye belirli gereklilikler ve koşullar altında izin vermektedir. Şili, yıllık lityum üretimini artırsa da küresel pazar payında önemli bir artış sağlayamamış ve son beş yılda %25'te sabit kalmıştır. Bu durumu değiştirmek isteyen hükümet, daha fazla yatırımcı çekmek amacıyla yeni bir yasal

çerçeve üzerinde çalışmaktadır. Şili'deki tüm lityum üretimi, **dünyanın en büyük tuz düzlüğü** olan Salar de Atacama'da yoğunlaşmıştır. Bu alanda sadece iki şirket, Sociedad Química y Minera (SQM) ve Albemarle, lityum üretimi için Şili Ekonomik Kalkınma Ajansı'ndan (CORFO) idari imtiyaz almıştır.

Mevcut hükümet, **lityumun** küresel enerji dönüşümündeki **kritik rolünü kabul** ederek, 20 Nisan 2023'te Ulusal Lityum Stratejisini başlatmıştır. Bu strateji, sürdürülebilir arama ve çıkarma, sosyal ve çevresel sorumluluk, teknolojik ve değer zinciri geliştirme ile kamu ve özel sektörün katılımını hedeflemektedir. Strateji kapsamında yeni devlet kurumları kurulmuş, 69 tuz düzlüğü listelenmiş ve bazı alanlar korunacak şekilde belirlenmiştir. Lityum, 2022-23 yıllarında yüksek fiyatlarla sağlıklı bir dönem geçirdikten sonra fiyatlarda ciddi düşüşle karşı karşıyadır. Bu yüksek fiyatlar, lityum projelerini ekonomik açıdan cazip hale getirerek Şili'de ve dünya genelinde arzı artırmıştır. Küresel elektrikli araç talebindeki artış oranının hızlanma ihtimali belirsiz olup, bu durumun ne zaman gerçekleşeceği de öngörülememektedir. Şili'de yeni imtiyazlar ve artan düzenleyici gereklilikler, potansiyel yasal zorluklarla birlikte, lityum üretiminde hızlı veya kademeli bir artışa neden olabileceği düşünülmektedir.

Kaynak: Baker Institute

Erişim: <https://www.bakerinstitute.org/research/chiles-new-lithium-strategy-market-boost-or-miss>

Anahtar Kelimeler: Ekonomi, Elektrikli Araç, Lityum Rezervleri.

3. Avrupa Birliği'nin Çinli Elektrikli Araçlara Yönelik Tutumu / Bruegel (Belçika)

Avrupa Birliği'nin Çin'den ithal edilen elektrikli araçlara (EV) uyguladığı **telafi edici vergiler**, (CVD) 5 Temmuz tarihinde geçici olarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu vergiler, Avrupa Komisyonu'nun Çin'in elektrikli araçlara uyguladığı sübvansiyonların, içten yanmalı motordan uzaklaşan AB sanayisine potansiyel zarar verdiği yönündeki tespitine dayanılarak uygulanmaktadır. Çin'den yapılan ithalatın çoğu AB ve Çinli üreticilerin ortak girişimlerinden ve en büyük ithalatçı olan Tesla'dan kaynaklanmaktadır.

AB'nin ithal araçlara yönelik %10 gümrük vergisine ek olarak telafi edici vergi miktarı ithalat fiyatının %17,4'ü ile %37,6'sı arasında değişmektedir. Telafi edici vergiler, orijinal ekipman üreticisinin Çinli, Amerikalı veya Avrupalı olmasına bakılmaksızın Çin'den ithal edilen tüm elektrikli araçları etkileyecektir.

Normalde gelişmekte olan ülkelerle ilişkilendirilen bir tür '**bebek sanayi**' argümanını benimseyen Komisyon Yönetmeliği, AB elektrikli araç sektörünün Çin rekabetine dayanamayacak kadar genç olduğunu savunmaktadır. Ancak elektrikli araçlardaki bazı kilit başarı faktörleri (örneğin batarya teknolojisi) içten yanmalı motorlu araç sektöründen farklı olsa da iki sektörün değer zincirleri birçok ortak unsura sahiptir. Telafi edici vergilerin 2023 yılınca yaklaşık 10 milyar Avro'ya uygulandığı belirtilmiştir. Bu miktar 17 trilyon Avro'luk AB ekonomisi ile kıyaslandığında makroekonomik etkilerinin fark edilmeyeceği düşünülmektedir.

Belirli bir seviyedeki telafi edici vergiler uygun olsa da bunları hesaplamak için uygulanan kriterler ve yöntemler yüksek vergilerin alınmasına yol açacaktır. **En iyi çözüm, Çin sübvansiyonlarının altında yatan sorunla ilgilenmektir.** Tercih edilebilecek bir diğer yaklaşım ise, AB'nin tüm elektrikli araç ithalatına (sadece Çin'den yapılan ithalata değil) Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) uyumlu geçici bir koruma tarifesi uygulamak olacaktır.

Erişim: <https://www.bruegel.org/analysis/european-unions-proposed-duties-chinese-electric-vehicles-and-their-implications>

Anahtar Kelimeler: Çin, Otomobil, Vergi.

Bu rapor KOSAM tarafından
özel olarak hazırlanmıştır.
www.kosam.org

D. SOSYAL

1. Küresel Risk Derinleşirken Açlık Artıyor / Food and Agriculture Organization of the United Nations (İtalya)

Birleşmiş Milletler'in beş uzman kuruluşu tarafından yayınlanan 2023 SOFI raporunda, dünya genelinde **yaklaşık 733 milyon insanın açlıkla karşı karşıya kalacağı** öngörülmüştür. Ayrıca raporda, küresel açlık seviyesinin 2008-2009 döneminde görülen seviyeye döndüğü vurgulanmıştır.

Afrika'daki açlık oranı %20,4 ile her geçen gün artarken, Asya'da %8,1 ile sabit kalmış ve Latin Amerika ise %6,2 oranında bir düşüş gözlemlenmiştir. Ancak Batı Asya, Karayipler ve Afrika'da açlık artışı devam etmektedir. Mevcut eğilimlerin devam etmesi halinde, 2030 yılında yaklaşık 582 milyon insanın, yarısı Afrika'da olmak üzere, kronik olarak yetersiz besleneceği öngörülmektedir.

Açlığın Ötesindeki Temel Bulgular

Rapor, 2023 yılında yaklaşık 2,33 milyar insanın orta veya şiddetli derecede gıda güvensizliği yaşadığını belirtmiştir. Afrika'da, nüfusun %58'i orta veya ciddi gıda güvensizliği yaşarken, Latin Amerika iyileşme göstermektedir. 2022 yılı verilerine göre **2,8 milyardan fazla insan sağlıklı beslenememektedir**. Bu eşitsizlik, düşük gelirli ülkelerde %71,5 iken, yüksek gelirli ülkelerde %6,3'tür. Bebekler arasında sadece anne sütü ile beslenme oranı %48'e çıkmış olsa da küresel beslenme hedeflerine ulaşmak oldukça zor görünmektedir. Obezite oranı son on yılda %12,1'den %15,8'e yükselmiş olup, 2030 yılında 1,2 milyardan fazla yetişkinin obez olması beklenmektedir. Yetersiz beslenmenin aşırı kilo ve obeziteyle beraber görülmesi tüm yaş gruplarında artmıştır.

Açlığa Son Vermek için Finansman

Sıfır Açlık hedefine ulaşmak için tarımsal gıda sistemlerinin dönüştürülmesi, eşitsizliklerin ele alınması ve herkes için uygun fiyatlı ve erişilebilir sağlıklı beslenmenin sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. Gıda güvenliği ve beslenme için net ve standart bir finansman tanımı ile daha fazla ve uygun maliyetli finansman çağrısında bulunulmuştur. Ayrıca, iklim etkilerinin şiddetlendirdiği yüksek açlık ve yetersiz beslenme ile karşı karşıya

olan ülkeler için finansman açığının yenilikçi ve adil çözümler gerektirdiği vurgulanmaktadır. Analiz edilen 119 düşük ve orta gelirli ülkenin yaklaşık %63'ünün finansmana erişimi sınırlı veya orta düzeyde olup, bu ülkelerin %74'ü gıda güvensizliği ve yetersiz beslenmeye katkıda bulunan faktörlerden etkilenmektedir.

Erişim:<https://www.fao.org/newsroom/detail/hunger-numbers-stubbornly-high-for-three-consecutive-years-as-global-crisis-deepen--un-report/en>

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Gıda Güvenliği, Finansman, Açlık.

2. 2040 Yılında Kuzey Afrika: Su Kıtlığı ve Çölleşme Tehditleri / The Council on Strategic Risks (ABD)

İklim değişikliği düşük tarımsal verimlilik, su kıtlığı ve çölleşme gibi ciddi etkileriyle dünya genelinde gıda sistemlerini tehdit etmektedir. Kuzey Afrika, iklim değişikliği etkilerini yoğun olarak yaşayan bir bölge olup, kurak iklimi nedeniyle daha da kuraklaşmaktadır. **Tunus, Libya ve Cezayir** gibi ülkeler, siyasi ve ekonomik kısıtlamalarla daha da şiddetlenen **su kıtlığı** ve **çölleşme** sorunlarıyla karşı karşıyadır. Geleceğe yönelik iklim tahminleri, Mısır, Libya, Tunus ve Cezayir gibi ülkelerde yağış miktarının azalacağını ve kuraklık vakalarının artacağını göstermektedir. Aşırı sıcak hava dalgaları ve sıcaklıklardaki artış, bölgedeki ekolojik ve insani endişeleri artırmaktadır. Libya, 2023 yılında Daniel Fırtınası gibi aşırı hava olaylarına maruz kalırken, Akdeniz'in ısınmasıyla Kuzey Afrika kıyıları siklon benzeri fırtınalarla daha sık karşılaşmaktadır. Cezayir'de 51°C, Tunus'ta ise 49°C gibi rekor sıcaklıklar kaydedilmiştir. Deniz seviyesinin yükselmesi kıyı şehirlerinde habitat kaybı, taşkınlar ve erozyona yol açarak altyapı ve halk sağlığını tehdit etmektedir.

Kuzey Afrika, sınırlı su kaynağı sebebiyle **ekolojik güvenlik tehditleriyle karşı karşıyadır**. Bölgedeki su kaynakları, büyük ölçüde buharlaşmaya maruz kalan yağışlara ve yeraltı suyu akiferlerine bağlıdır. Özellikle Libya gibi bazı bölgelerde yeraltı suyu tek tatlı su kaynağıdır. Artan tarım ve evsel su talebi, su kaynakları üzerindeki baskıyı artırmaktadır. Dünya Bankası, 2030 yılına kadar kişi başına düşen su miktarının mutlak su kıtlığı sınırının altına düşeceğini öngörmektedir. Kuzey Afrika'nın kıyı bölgeleri, tuzlu su girişine karşı savunmasız olup, bu durum tarım ve içme suyu kalitesini etkileyerek su kıtlığını

artırmaktadır. İklim değişikliği, Akdeniz ve Sahra bölgelerinde yağış miktarını sırasıyla %12 ve %6 oranında azaltırken, bölgedeki kalkınma projeleri yeraltı su rezervleri üzerindeki baskıyı oluşturmaktadır. FAO ve Dünya Bankası raporu, su kıtlığının toplumsal istikrarı bozabileceğini veya iş birliği fırsatları oluşturabileceği belirtmektedir. Bölge, iklimle bağlantılı su kıtlığından kaynaklanan ekonomik kayıplarla karşı karşıya olup, bu kayıpların 2050 yılına kadar GSYH'nin %6-14'ü arasında olacağı tahmin edilmektedir.

Kaynak: Council on Strategic Risks

Mısır'da nüfusun 2050'ye kadar 70 milyon artması beklenirken, 2040'ta **gıda üretiminin %30'unun kaybedilmesi** öngörülmektedir. Çölleşme ve iklim değişikliği, kırsal göçlere, siyasi istikrarsızlıklara ve kaynak kıtlıklarına neden olması beklenmektedir. **Libya** gibi ülkelerde zayıf yönetim, altyapı sorunlarına ve yaşam kalitesinin düşmesine yol açmaktadır. Çölleşmeyle mücadele, rehabilitasyon, tarım arazilerinin verimliliğini artırma ve ekolojik dengeyi yeniden kurma gibi entegre önlemler gerektirmektedir.

Kuzey Afrika, su kıtlığı ve çölleşme gibi iklim değişikliğinden kaynaklanan iki büyük sorunla karşı karşıyadır. Bu sorunlar, bölgenin tarıma ve doğal kaynaklara dayalı ekonomilerini olumsuz etkilemektedir. Su kıtlığı ve doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi öncelikli hedef olmalıdır. Çölleşmiş arazilerin rehabilitasyonu, su tasarruflu sulama tekniklerinin uygulanması, kuraklığa dayanıklı ürünlere ve atık su geri

dönüşümüne yatırım yapılması gerekmektedir. Ayrıca, yerel toplulukların direncini artıracak ve kırsal istihdam sağlayacak çevre odaklı girişimlere de önem verilmelidir. Çölleşme ve su güvenliği ile etkili bir şekilde mücadele etmek için kapsamlı ve uyumlu önlemler, kaynak yönetimi ve teknolojik ilerlemeler gerekmektedir.

Erişim: <https://councilonstrategicrisks.org/2024/07/18/ecological-security-threats-in-north-africa-for-2040-water-scarcity-and-desertification/>

Anahtar Kelimeler: Çölleşme, İklim Değişikliği, Kıtık, Sürdürülebilir Tarım.

Bu rapor KOSAM tarafından
özel olarak hazırlanmıştır.
www.kosam.org

E. TEKNOLOJİ

1. Yapay Zekâ ve Rekabet Politikası: Temel Zorluklar / Bruegel (Belçika)

Hızla gelişen yapay zekâ (YZ) pazarında, yüksek eğitim maliyetleri ve sınırlı bilgi işlem altyapısı start-up'ların büyük teknoloji firmalarıyla iş birliği yapmasını zorunlu kılmaktadır. Ayrıca, telif hakkı korumalı veriler ve özel işlemciler gibi tedarik zincirindeki darboğazlar, rekabeti daha da zorlaştırmaktadır. Model eğitim maliyetleri arttıkça, YZ endüstrisindeki rekabet politikalarının yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Yapay zekâ endüstrisi hızlı bir şekilde büyüyerek büyük finansal yatırımları çekmektedir; **ABD'de** bu yatırımlar 2022-2023 arasında **20 milyar Avro'yu**, **AB'de** ise **4 milyar Avro'yu** aşmıştır. Ancak, büyük teknoloji firmalarıyla YZ start-up'ları arasındaki iş birlikleri ve YZ girdi pazarlarındaki darboğazlar, rekabet otoritelerinin dikkatini çekmiş durumdadır.

İlk Google Transformer modelinden bu yana, YZ modellerinin token sayısı milyonlardan trilyonlara yükselmiştir. Bu büyüme, bilgi işlem kapasitesi ve eğitim maliyetlerini artırırken, YZ pazarına girişte büyük firmalar lehine bir engel oluşturmuştur. Model eğitimi için pahalı özel işlemciler gerekirken, sadece büyük teknoloji firmaları bu maliyetleri karşılayabilecek altyapıya sahiptir. Start-up'lar, büyük modellerin bilgi işlem altyapısına erişim sağlamak için büyük teknoloji firmalarıyla anlaşmalar yapmaktadır. Ayrıca, bazı start-up'lar daha küçük modellerle veya özel veri kaynakları kullanarak alternatif stratejiler geliştirmektedir.

OpenAI, ChatGPT'yi piyasaya sürdükten sonra büyük bir başarı yakalayarak **100 milyondan fazla kullanıcıya ulaşmış** ve GPT uygulama mağazasını kurmuştur. OpenAI, profesyonel sürüm için abonelik ücreti alırken, uygulama mağazası ağ etkileri oluşturarak ChatGPT'yi daha cazip hale getirmektedir. **GAMMAN'lerin (Google, Apple, Microsoft, Meta, Amazon ve Nvidia** gibi büyük teknoloji firmaları) hiper ölçekli donanım tesisleri bulunmaktadır. Ancak, bu donanımlar rakipler arasında paylaşılmamaktadır. GAMMAN'ler, temel platform hizmetleri (CPS) olarak belirlenmiş ve bu hizmetler, halihazırda gömülü yapay zekâ modelleri ile çalışmaktadır. DMA (Dijital Pazarlar Yasası) yükümlülükleri, bu CPS'lerin teknolojiye bakılmaksızın belirli gereklilikleri karşılama öngörmektedir. Bu yükümlülükler, üçüncü taraf yazılımların yüklenmesine ve diğer

yazılımlarla birlikte çalışabilirliğe izin verilmesini, veri taşınabilirliğini sağlamayı ve ayrıcalıklı muamele yapılmamasını kapsamaktadır. Katlanarak artan model eğitim maliyetleri, büyük YZ modellerinin pazarına girişini engellemektedir. AB, YZ start-up'larının büyük GAMMAN'lara karşı rekabetçi kalabilmesi için bilgi işlem altyapısına ve veriye erişimi açık tutmalıdır. Ancak, **AB telif hakkı rejimi** ve **YZ Yasası**, bu start-up'lar için pazara giriş engellerini artırabilir ve uyum maliyetlerini yükseltebilir. AB YZ Ofisi'nin bu sorunları ele almak için yeterli hareket alanı bulunmamaktadır.

Kaynak: *Bruegel*

Erişim: <https://www.bruegel.org/policy-brief/why-artificial-intelligence-creating-fundamental-challenges-competition-policy>

Anahtar Kelimeler: Dijital Pazar Yasası, Rekabet Politikası, Telif Hakkı, Yapay Zekâ.

2. Rus Bot Çiftliği: Yapay Zekâ ile Yalan Söyleme ve Sonrası / Center For Strategic International Studies (ABD)

Rusya, yapay zekâyı (YZ) yalan söyleme ve propaganda için kullanarak distopik bir öngörüyü gerçek hale getirmiştir. Geçtiğimiz hafta, ABD Adalet Bakanlığı, Kanada ve Hollanda ile Rusya yanlısı propaganda yapan bir Rus bot çiftliğini çökertmiştir. Yapay

zekâ kullanımı, propaganda mesajlarını daha hızlı ve etkili bir şekilde yayma yeteneği sağlarken bu durum Batı'nın yeni tehdit karşısında hazırlıksız olduğunu ortaya koymuştur.

Rusya, sosyal medyada **1.000'den fazla sahte Amerikan profili** oluşturarak Ukrayna karşıtı, Rusya yanlısı mesajlar yayınlamıştır. **Bot çiftliği**, Kremlin'e bağlı ajanları tarafından kurulmuş ve **Meliorator** adlı gizli bir yapay zekâ yazılımı kullanılarak yönetilmiştir. Bu yazılım, çeşitli çevrimiçi kişilikler oluşturmak ve dezenformasyonu yaymak için Faker adlı açık kaynaklı araçla desteklenmiştir. Bu yöntemle, propaganda kampanyaları daha inandırıcı ve etkili hale getirilmiştir. Rusya'nın geliştirdiği Meliorator adlı yapay zekâ aracı, botları X ve diğer sosyal medya platformlarında dezenformasyon yaymak için kullanmıştır. Araç, Almanya, İsrail, Hollanda, Polonya, İspanya, Ukrayna ve ABD gibi ülkelerde sahte bilgiler yaymış, inandırıcı kişilikler oluşturarak ve mesajları güçlendirerek etkili bir propaganda yapmıştır. ABD ve müttefikler, bu tür araçların varlığını öngörmüş olsalar da bu tehdit karşısında hazırlıksız yakalanmıştır. Rusya'nın Ukrayna'ya karşı yürüttüğü bilgi savaşının ve seçim yılına girilmesinin etkisiyle, 2024'te propaganda teknolojisinin yoğun şekilde kullanılacağı öngörülmektedir. ABD'nin dezenformasyon kampanyalarına karşı savunma çabaları yetersiz kalmaktadır.

Kaynak: Adobe Stock

Yapay zekâ, yüksek düzeyde özelleştirilmiş propaganda oluşturmayı hızlı ve kolay hale getirmiştir. Rusya, yapay zekânın gerçekçi bot kişilikler oluşturabileceğini, büyük ölçekli

içerikleri yönlendirebileceğini ve sosyal medya platformlarını botların gerçek insan olduğuna inandırabileceğini göstermiştir. Sosyal medya şirketlerinin anormal davranışları otomatik olarak tespit etmek için yapay zekâyı kullanması ve bu işaretleri kendi ekipleriyle araştırması önemlidir. ABD ve müttefik hükümetler, yapay zekânın savunmada nasıl kullanılacağına dair araştırmaları desteklemelidir.

Erişim: <https://www.csis.org/analysis/russian-bot-farm-used-ai-lie-americans-what-now>

Anahtar Kelimeler: Siber Güvenlik, Teknoloji, Uluslararası Güvenlik, Yapay Zekâ.

3. Almanya'da Yapay Zekâ Kullanan Şirket Sayısı Artıyor / IFO Institute (Almanya)

Alman ekonomisi yapay zekâyı daha fazla odaklanmaktadır. Şu anda şirketlerin %27'si yapay zekâyı kullanırken, bu oran bir önceki yıl %13,3'tür. Alman şirketlerinin %17,5'i önümüzdeki aylarda yapay zekâ kullanmayı planlamaktadır. IFO Anketler Başkanı Klaus Wohlrabe, "Bu eğilim muhtemelen daha da hızlanacak ve **şirketler yapay zekâ sayesinde verimliliklerini %10'un üzerinde artıracaktır.**" demiştir.

İş süreçlerinde yapay zekâ kullanan şirketlerin sayısı otomotiv, elektronik, ilaç, tekstil ve giyim sektörlerinde %33'ten fazla olmak üzere neredeyse tüm sektörlerde artış göstermiştir. Hizmet sağlayıcılar arasında özellikle reklam ve pazar araştırması (%72) ve bilişim teknolojileri hizmet sağlayıcıları (yaklaşık %60) öne çıkmaktadır. Perakende sektöründe, şirketlerin %22'si şu anda yapay zekâ kullanmaktadır. Bu rakam inşaat sektörü için sadece %11,6'dır.

Erişim: <https://www.ifo.de/en/facts/2024-07-18/more-companies-germany-using-artificial-intelligence>

Anahtar Kelimeler: Ekonomi, İnşaat, Elektronik, Yapay Zekâ.

F. GERÇEKLEŞTİRİLECEK ETKİNLİKLER

1. International Maize and Wheat Improvement Center

Afrika-Çin-CIMMYT Bilim Forumu

Çevrimiçi Etkinlik (13-16.08.2024)

Gerçekleştirilecek etkinlikte Afrika kıtasının karşı karşıya kaldığı zorluklar tartışılacaktır. Bu hususta Çinli ve Afrikalı şirketlerin bilimsel ve teknolojik kapasitelerinden yararlanarak Afrika'daki küçük ölçekli çiftçilerin gıda güvenliği ve geçim şartlarının iyileştirilmesi amaçlanmaktadır.

Erişim: <https://www.cimmyt.org/events/africa-china-cimmyt-science-forum/>

2. World Resources Institute

Dünya Su Haftası 2024

Çevrimiçi Etkinlik (25-29.08.2024)

Dünya Su Haftası etkinliğinde ülkeler arası su iş birliği, güvenliği ve sürdürülebilirliği hususunda uzmanların katılımı ile fikir paylaşımı gerçekleşecektir. 25-29 Ağustos arasında gerçekleşecek etkinlikte gün gün farklı konular işlenecektir.

Erişim: <https://www.wri.org/events/2024/8/world-water-week-2024>

3. Stockholm Environment Institute

Avrupa Birliği'nin Yeni Tedarik Zinciri Regülasyonları

Çevrimiçi Etkinlik (04.09.2024)

Son on yıllık süreçte Avrupa Birliği, şirketlerin küresel tedarik zincirindeki çevresel ve sosyal standartlarını genişletmiştir. AB'nin bu konudaki faaliyetleri geniş çevreler tarafından övgüyle karşılanmıştır. Gerçekleştirilecek etkinlikte bazı sorular sorulacak ve uzmanlar tarafından tartışılarak cevap aranacaktır.

Erişim: <https://www.sei.org/events/the-eus-new-supply-chain-regulations/>

Bu rapor KOSAM tarafından
özel olarak hazırlanmıştır.
www.kosam.org

KOSAM'dan...

Belirlediği alanlarda araştırma raporları üreten, bilgi notları yayımlayan, farklı sorunlara çözüm sunma amaçlı projelere imza atan bir yapı hüviyetindeki **Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM)**, Konya merkezli bir düşünce kuruluşu olarak 2022 yılının ilk çeyreğinde kuruldu.

Ekonomi, ticaret, sanayi, iç ve dış politika dinamikleriyle sosyal politikalar, tarım, çevre, akıllı şehir, sağlık, enerji vb. konularla ilgilenen KOSAM faaliyetlerini şehir, ülke ve dünya ekseninde farklı başlıklarda yürütür.

Merkez; uluslararası düşünce kuruluşlarının faaliyetlerini, raporlarını ve güncel değerlendirmelerini düzenli takip eder. Bu kapsamda 2022 yılından itibaren KOSAM bünyesinde; dünya ve ülke gündemi hakkında bilgilenmek, düşünce kuruluşlarının raporlarından haberdar olmak ve en önemlisi küresel fırsatlardan faydalanıp risklerden kaçınmak için stratejik çalışmaları aktarmak amacıyla “**Dünya Ne Konuşuyor?**” Raporları hazırlamaktadır.

“Dünya Ne Konuşuyor?” Raporu, her ayın ilk ve ikinci yarısını kapsamak üzere **ayda iki defa** okurlarıyla buluşmaktadır. Rapor için **Kuzey ve Latin Amerika, Euro Bölgesi, Orta ve Uzak Asya, Afrika, Orta Doğu, Avrasya** vb. çeşitli bölgelerde faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının gündemleri KOSAM'ın uzman kadrosu tarafından analiz edilir. Süreçte “Hangi kuruluş ne tür konularda çalışmış, gündemde ne var ve gelecekte beklentileri neler?” sorularına cevap aranır.

“Dünya Ne Konuşuyor?” Raporu; **Ekonomi, Politika, Çevre, Sosyal ve Teknoloji** olmak üzere **beş ana başlıkta** hazırlanır. Makale, rapor, bilgi notu, yorum vb. çalışmaların kısa özetleri okuyucuya yansıtılırken konu başlığı, makalenin hangi kurumdan alındığı ve bu merkezlerin hangi ülkede faaliyet gösterdikleri de raporda yer alır. Her özetin sonunda konuyla ilgilenen okurların orijinal çalışmaya hızlı bir şekilde ulaşabilmesi için erişim linkleri açık şekilde paylaşılır.

KOSAM olarak hedefimiz; “Dünya Ne Konuşuyor?” sorusunun cevabını ve bölgelerinde ulusal/ uluslararası politikaya yön veren kuruluşların “**yarınların gündemi**” olarak gördükleri farklı başlıkları analiz ederek güncel hâli ile aktarmaktır. Bu bağlamda **2024 yılında da** ekonomi, siyaset, ticaret, sanayi, sosyal politika, eğitim, çevre vb. alanlarda yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası araştırma ve çalışmalar yürütmeye, büyük veri analizi ile mevcut durum değerlendirmeleri yaparak geleceğe ışık tutmaya ve **sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamaya devam ediyoruz.**